

Jørgen Moe: Fanitullen

I hine hårde dager
da ved øldrikk og svir
hallingdølens knivblad
satt løst i hans slir,
da kvinnene til gilde
bar likskjorten med,
hvori de kunne legge
sin husbonde ned,

stod der et blodig bryllup
i Hemsedal ensteds,
hvor lek og dans var tystnet
og karene slo krets.
Ti midt på gulvets tilje
i den mannslagne ring
stod to med dragne kniver
og et belte spent omkring.

Og som utskårne støtter
i hvilende ro
står ennu fire karer
i kretsen om de to.
De løfter tyrilysen
mot det sorte bjelketak,
hvor røkens virvler samles
til et rugende lag.

Forgjeves tvenne kvinner
med hyl trenger frem
å bryte det faste gjerde
som er stillet foran dem.
De kastes vredt tilbake
av de muskelsterke menn,
og spillemannen rolig
går til kjellertrappen hen.

Nu skal han ned og tappe;
ti den seirende mann
kan saktens vel behøve
å kysse bollens rand.
I beltespenning nappes
de kun med blodets tap;
så må vel åren fylles
fra tønnetutens gap.

Men da han stod i kjell'ren,
han så i et blålig skinn
én sitte der på tønne
og stemme felen sin.
Og karen holdt den omvendt,
tett opp til brystet klemt,
og gav seg til å stryke
så snart han hadde stemt.

Det var et spill som dugde:
det klang som vred manns ord,
som hugg av stålsatt bile
og som neveslag i bord.
Det jublet og det hulket
i den skumle kjellerhall
da slåttens toner endte
med et rungende mannefall.

Taus spillemannen lyttet
til de mektige løp;
det var som spillets virvler
nedad ryggen ham krøp.
Så spurte han den annen:
«Hvor lærte du den slått?»
Han svarte:
«Det er det samme,
men minn deg den blott!»

Nu mannen ned seg lutet
og etter tappen tok –
da så han hestehoven,
som takt mot tønningen slo.
Han glemte rent å tappe,
han sprang i stuen opp,
der løftet de fra gulvet
den falne mannekropp.

Fanitullen kalles
ennu den ville slått,
og dølene den spiller,
og spiller den godt.
Men lyder de grumme toner
under øldrikk og svir,
da løsner atter kniven
i hallingdølens slir.

Kilde:

Solheim/Hildrum (red.): *Tverrsnitt 1. Norsk litteratur fra Håvamål til Ibsen*, Aschehoug 1996

Ordforklaringer

hine: de, andre

likskjorte: skjorte som en avdød blir kledd og begravd i

å tystne: å stilne

ti: for

tilje: planke, golvbord

tyrilys: flis av tyrived som ble brukt til å tenne eller lyse med

tvenne: to

vred: sint

bile: øks med bredt blad

slått: gammel norsk dansemelodi

blott: bare

grum: hard, grusom